Odlišné kultury u nás v MŠ.

Dítě s OMJ

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

"Jestli se chcete ptát na budoucnost, neptejte se vědců a inženýrů. Ptejte se učitelů a učitelek v mateřských školách."

Clifford Stoll

Odlišné kultury v rámci interkulturního vzdělávání

Interkulturní vzdělávání vede k chápání a respektování sociokulturní rozmanitosti a otevírá cestu k porozumění různým způsobům života, myšlení a vnímání světa.

Klíčová slova: uvědomění, reflexe, vlastní kultura, narážení odlišných hodnot, předsudky, mýty, stereotypy, kontext

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Představení (1 minuta na 4 odpovědi)

1. Kdo jsem?
2. Co se mi vybaví, když se řekne interkulturní vzdělávání?

Otázky na tělo

1. Jaké je moje životní téma?
2. Jaká bude budoucnost?
3. Mohl/a bych mít sex s člověkem s jinou barvou pleti (Rom/ka, afroameričan/ka, asiat/tka atd.)

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

hra “Protestní pochod”

Žáci II. stupně a středních škol (gymnázií)

Čas: 30 minut

Pomůcky: papír a fixy či pastelky

Představte si, že se chystáte vyjít do ulic bojovat za něco, na čem vám jako učiteli velmi záleží. Co byste napsali na transparent, abyste všem sdělili, o co vám jde?

Reflexe: Co se vám honí hlavou, co tím řešíte v kolektivu, jaká jsou pozitiva, jaká mohou být negativa hry a jak je řešit

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Můj transparent

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Pedagogická vize | osobní i školní

- Je záležitostí „hlavy“, vašeho pedagogického myšlení a nastavení vzdělávacích priorit
- Je výsledkem přemýšlení nad otázkou: Jaký smysl má škola, školka, vzdělávání?

Důležité si uvědomit:

- Vzdělávání je služba
  - čím méně podmínek, požadavků a očekávání, tím více naplňuje rozměr služby a podporuje zodpovědnost
- Škola je pro žáky
  - v centru pozornosti je žák a jeho potřeby, nikoli učivo, učitel či tématický celek

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Pedagogická vize | osobní i školní

Další kompetence učitelů

- orientace v základech speciální pedagogiky
  - attachment - vztahová vazba
  - poruchy chování
- orientace v základech sociální práce
  - práce s komunitou, rodinou
  - pomoc sociálních organizací
- znalost sociokulturních specifik
  - dítě s OMJ

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Interkulturního vzdělávání

Interkulturní vzdělávání vede k chápání a respektování sociokulturní rozmanitosti a otevírá cestu k porozumění různým způsobům života, myšlení a vnímání světa.

Interkulturní kompetence = schopnost předvídat nedorozumění

- **uvědomění** a **reflexe** dvou témat
  - vlastní kultury (nejen sociální, ale i subkulturu školy)
  - představy o kultuře těch druhých (předsudky, mýty, stereotypy)
- neustálé **narážení odlišných hodnot na sebe**

Historicky zatím nebylo nalezeno jedno řešení. A ani metodika zatím neukázala, že by cesta byla snadná. Většina zemí včetně Francie či Německa vesměs selhává.

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Kořeny našich potíží

- Od konce 1. třetiny 20. stol. vymizela z české společnosti národnostní a etnická jinakost.
  - Ještě mezi válkami byla ⅓ obyv. z jiných než českých kořenů.
  - Po 2. světové válce po etnické čistce zůstalo 6,1 % obyvatelstva nečeského původu.
  - Etnická rozmanitost vypadla z historické paměti. A jinakost se nepodporovala, naopak byla sankcionovaná.
- To vše ovlivňuje přístup veřejnosti i státních institucí k menšinám. A v tomto prostředí se pohybujeme všichni, včetně našich dětí.
- Ani 30 let od “sametové revoluce” se toho moc nezměnilo.
  - Češi očekávají, že jsou migranti žijící zde stejní jako my. A pokud ne, tak by takový být měli.

Stále máme málo migrantů

ve VB je 12% migrantů

v ČR 2% migrantů

POZOR !!! 12% nárůst za 10 let

Ukrajina (28 %), Vietnam (20 %), Slovensko (19 %), Rusko (7 %), Mongolsko (2,7 %), Bulharsko (2,5 %), Rumunsko (2 %) atd.

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Žebříček národností žijících v ČR

- Stále máme v ČR málo migrantů
  - pro srovnání ve VB je 12% migrantů, v ČR je 2% migrantů (i když nárůst je vysoký 12% za 10 let)

- Nejčastější země původu (procentní počet z celkového počtu cizinců na MŠ, ZŠ, SŠ; zdroj Statistická ročenka školství MŠMT 2019/20):
  - Ukrajina (28 %)
  - Vietnam (20 %),
  - Slovensko (19 %)
  - Rusko (7 %)
  - Mongolsko (2,7 %)
  - Bulharsko (2,5 %)
  - Rumunsko (2 %) aj.

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Mýty ve vzdělávání

- Problémy jednotlivých studentů migrantů jsou jen konkrétními problémy jednoho dítěte = **omyl**
  - Dítě je importované mnohdy proti své vůli, zanechává doma zbytek rodiny, nikdo s ním to rozhodnutí neřešil. Je to velmi příznačný jev pro migraci.
- Dítěti pomáhá umístění do nižšího ročníku, než patří, protože si opakuje stejnou látku a tím jí více porozumí i v jiném jazyce = **omyl**
  - Nereflektujeme psychický vývoj dítěte a látka nemusí být v každých zemích stejná.
- Český jazyk je jediným problémem = **omyl**
  - Není pravdou, že když dítě zvládne jazyk je asimilováno. ČJ není pro takové dítě nikdy mateřským jazykem, jde o problém skrytého kurikula.

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Mýty ve vzdělávání

- Migrant patří k menšině stejně jako Róm = **omyl**
  - Máme odlišné přístupy k Romům a dětem migrantů. Migranty nezviditelňujeme a Rómy naopak zviditelňujeme.
- Migrant přichází k nám za lepším vzděláním = **omyl**
  - Vietnam je na žebříčku hodnocen lépe než ČR (PISA, r.2014 OECD, hodnocení ZŠ) v matematice 17. (ČR 24.), v mateř.jazyce 19. (ČR 27.), přírodní vědy 8. (ČR 22.)

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Nejčastější problémy vzdělávání

- Důležitost jazyka
  - v českém školství je důraz kladen na vědomostí skrze mluvené a psané slovo, to je i problém s kulturně odlišnými národy, kde je důraz kladen na praktické dovednosti
  - **řešení: projektivní vzdělávání, pomoc anglického jazyka**
- Struktura českého školství
  - každá odchylka prodražuje finančně poddimenzovaný provoz
  - **řešení: nastavit plán vzdělávání, komunikovat a spolupracovat s rodiči**

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Nejčastější problémy vzdělávání

- Vzdělávací kurikulum nenahradí kulturně předávané, zažité (Berstein a jazykový kód)
  - ve Francii děti selhávají po 3.generaci, děti vychovávané českými chůvami se lépe asimilují na školách
  - **řešení: neustále vytvářet a vysvětlovat kontext, příběhy naší i odlišné kultury, sdílení**
- Škola je neznámé prostředí
  - spousta situací je řešena odlišně českým studentem a studentem z jiné kultury (a český student nad tím vůbec nepřemýšlí)
  - **řešení: třídnické hodiny, důraz na kontext a vysvětlování smyslu, přehodnotit kompetence na studenty, meziročníková pomoc**

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Zaměřeno na dítě

Předškolní děti 3-6 let

- Základním konfliktem je iniciativa a vina
- Začíná se vyvíjet svědomí, dítě se začíná hodnotit
  - velmi je trápí, dokáže být kruté - děda umřel, protože jsem zlobil
  - někdy je tak trápí, že se sami udají
- aktivita je velmi silná - zkouší vše, co mohou, mají chuť poznávat a zkoumat
  - chuť se nesmí brát, dochází ke ztrátě možnosti a schopnosti riskovat
- rádi se schovávají před dospělými (v domečku atd.)

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Mateřská škola

Mateřská škola: první instituce, vstupuje do společnosti jako samostatný jedinec.

Charakteristiky:

- absence intimního subteritoria (všude mohou i ostatní)
- role žáka mateřské školy - přechodový stupeň mezi rodinou a školou,
- dítě musí respektovat novou autoritu, musí ji akceptovat emočně
- odehrávají se v ní mnohé z kontaktů s vrstevníky

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Dítě s OMJ

- Rodina prošla zásadními životními rozhodnutími před nástupem žáka či studenta do školy
  - rodiče doufají v lepší život a zlepšení ekonomické situace
  - zlepšení je často vykoupeno ztrátou jistot, které ve svém prostředí považují za samozřejmé a neotřesitelné.
    - respekt přátel a širší rodiny
    - znalost fungování institucí
    - snadná komunikace při řešení každodenních situací
- V rámci rovného přístupu ke vzdělání se na cizince vztahuje povinná školní docházka i v případě, že neví, jak dlouho budou na území ČR žít.

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Postup při příchodu nového dítěte s OMJ

- Připravit třídu na příchod nového dítěte
  - seznámit je s tím, kdo a odkud přichází, jaké mohou vznikat komplikace (jazyk a kulturní odlišnosti), společně prodiskutovat, co bude obtížné a s čím a jak pomoci
- Uvědomit si, že první dny nástupu jsou pro nastartování inkluze nejdůležitější
- Vybrat ve třídě minimálně dva patrony, kteří budou pomáhat v prvních týdnech pobytu
  - zvládání rutiny, orientaci ve školce, zvládání úkolů, jídlo
- Zajistit pro nové dítě systém opory a pomoci
  - bezpečné prostředí a vztah
  - vybraný učitel pro děti s OMJ, učitel mluvící jeho rodným jazykem
  - kartičky pro děti s autismem

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Rodiče a závěr

Rodiče nečekaní spojenci

Potřeba spolupráce školy a rodiny vyplývá z potřeb dítěte. Není to tedy výmysl učitelů ani moderní pedagogiky, jak se některým rodičům může zdát. Již Komenský kladl důraz na “výchovu jednotnou.”

Spolupráce mezi učitelem a rodiči je také určitým vzorem chování pro děti.

Mezi důležité aspekty partnerství a respektu patří mj. přijímání různosti rodičů, zohlednění jejich zkušenosti se vzdělávacím systémem a jejich jazyka. Je potřeba zohlednit rodiče, pro něž je formální vzdělávání vzdálené, nebo rodiče, kteří neznají český vzdělávací systém, a umožnit jim ho poznat a vytvořit si k němu důvěru.

Rodiče při kontaktu se školou často vychází ze svých vlastních zkušeností se vzdělávacím systémem a typem škol, který absolvovali, i s kulturou vzdělávání, která v rodině existuje.

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Zapojení rodičů do vzdělávacího systému

Různé vzdělávací systémy přisuzují různou míru důležitosti zapojení rodičů do vzdělávání.

- český vzdělávací systém očekává:
  - studenti věnují poměrně dost času domácí přípravě
  - rodiče jim s přípravou pomohou či mají přehled o vzdělávání
  - rodič aktivně se školou komunikuje
- vzdělávací systém v USA a Velké Británii očekává
  - veškerá zodpovědnost za vzdělání dítěte je v rukou školy
  - na rodiče nekladou nároky téměř žádné

A pak je samozřejmě velká škála variant mezi těmito dvěma póly, se kterými je potřeba počítat.

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Na co se (také) ptát na informativní schůzce

- Jak se správně vyslovuje jméno dítěte a jak si přeje, abychom ho/ji oslovovali?
- Případně, zda umí česky a jak?
- Co ho/jí nejvíce baví a zajímá?
- Má rodina nějaká konkrétní očekávání od MŠ týkající se vzdělávání?
- Má rodina na školu určité požadavky týkající se náboženského vyznání? Může to být např.jiná strava apod.
- Jak chtějí být informováni - emailem, sms, osobně?
- Mají kontakty na tlumočníka?
- Předat vše v rodném jazyce, kartičky pro dítě atd.

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Jak si lépe rozumět

- Zásady k usnadnění vzájemného porozumění. (Pro cizince je v češtině spousta slov a tvarů neznámých)
  - Informace podávat postupně (v průběhu ověřovat porozumění)
  - Používat raději krátké věty nebo hesla než dlouhá souvětí.
  - Být konkrétní a přesný (používat datum místo slova “zítra” atd.)
  - Jména a názvy uvádět v 1. pádě.
  - Písemné informace podávat v heslech, bodech, malým tiskacím písmem.
  - Psát sms místo telefonování
  - Základní informace mít v jazyce rodičů

ARcursus

Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Neziskový sektor a sociální poradenství

- Organizace na pomoc uprchlíkům
  https://www.opu.cz/cs/2019/09/podpora-integrace-cizincu-v-cr/
  V rámci jejich projektu lze zdarma využít individuální kurz českého jazyka v Praze v rozsahu 50 hodin, právní poradenství, účast na seminářích a služby dobrovolníka.
- Centrum pro integraci cizinců Praha http://www.cicpraha.org/ pomáhá cizincům najít práci a pořádá kurzy českého jazyka.
- Poradna pro integraci http://p-p-i.cz/kurzy-jazyku-praha/ Působí v oblasti migrace a cizinecké problematiky, poskytující právní, sociální či psychosociální pomoc a podporu při vzdělávání.
- META www.inkluzivnivzdelavani.cz

ARcursus
Copyright ARcursus s.r.o. © 2020 - Zakázáno kopírovat a distribuovat bez vědomí ARcursus s.r.o.

Naděje není to přesvědčení, že něco dobře dopadne, ale jistota, že má něco smysl - bez ohledu na to, jak to dopadne.

Václav Havel

Děkuji za pozornost!

Kateřina Bojdová